

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets afgørelse om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker

KOM(2011) 813 endelig — 2011/0390 (CNS)

(2012/C 143/18)

Ordfører: **Wolfgang GREIF**

Det Europæiske Råd besluttede den 12. december 2011 under henvisning til artikel 100, stk. 2, og artikel 304 i EUF-traktaten at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets afgørelse om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker

COM(2011) 813 final – 2011/0390 (CNS).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale Spørgsmål og Unionsborgerskab, som vedtog sin udtalelse den 25. januar 2012.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 478. plenarforsamling den 22.-23. februar 2012, mødet den 22. februar, følgende udtalelse med 111 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod:

1. Opfordringer og henstillinger

1.1 Her i finanskrisens fjerde år forværres perspektiverne for arbejdsmarkedet i Europa i stigende grad. EØSU er dybt bekymret for, at de beskæftigelsesmål, der indgår i Europa 2020-strategiens inklusiv vækst-prioritet sandsynligvis ikke vil kunne opfyldes set i lyset af de nuværende politiske præmisser i EU, der fremtvinger en besparelsesorienteret krisestyring. Den samtidige iværksættelse af spareprogrammer i EU indebærer en risiko for, at den selvforstærkende økonomiske nedgang fremskyndes og at vækstperspektiverne forværres yderligere, hvilket har en negativ indflydelse på såvel den indenlandske efterspørgsel, der er den sidste konjunkturstøttende faktor, som på beskæftigelsens stabilisering og fremme.

1.2 Europa vil stå i en yderst anspændt situation på beskæftigelsesområdet i de kommende år. Bestemte grupper rammes hårdere end gennemsnittet: der er tale om langtidsledige, unge, lavtuddannede, personer med indvandrerbaggrund, romaer og enlige forsørgere. For at imødegå dette problem er der et umiddelbart behov for målrettede europæiske og nationale investeringer med en høj beskæftigelsesmæssig effekt, som bør gennemføres på koordineret vis for at øge den beskæftigelsespolitiske gennemslagskraft.

1.3 På baggrund af den stadig værre ungdomsarbejdsløshed og den fortsat høje langtidsledighed fremsætter EØSU følgende politiske henstillinger til gennemførelse af de beskæftigelsespolitiske retningslinjer med fokus på beskæftigelse:

arbejdstagere og navnlig unge (bekæmpelse af arbejdsløshed, forbedring af beskæftigelsen). Den vidtgående uddelegering af formuleringen af konkrete mål på det beskæftigelsespolitiske område til medlemsstatsniveau har hidtil givet beskedne resultater.

- I den forbindelse skal det i særlig grad overvejes at indføre en indikator for en væsentlig reduktion af antallet af unge, der står uden job og ikke er under uddannelse (NEET - "not in employment, education, or training").
- EØSU bifalder Kommissionens forslag om en såkaldt "ungdomsgaranti", ifølge hvilken medlemsstaterne skal sikre, at alle unge skal være i beskæftigelse, fortsætte deres uddannelse eller deltage i tiltag til aktivering og integration på arbejdsmarkedet inden for fire måneder efter en afsluttet uddannelse. I den henseende skal der opstilles konkrete foranstaltninger inden for rammerne af de nationale reformplaner.
- Lande, der står i en særlig vanskelig arbejdsmarkedssituation på ungdomsområdet, og som samtidig skal overholde restriktive budgetkrav, bør have lettere adgang til EU-fondsmidler til foranstaltninger, der er i tråd med "ungdomsgarantien" (fra forenklinger vedrørende støttens anvendelse til et midlertidigt bortfald af kravet om national medfinansiering).

— I tillæg til målet om en overordnet beskæftigelsesfrekvens i EU bør der fremover også opstilles kvantificerbare EU-mål for særskilte målgrupper som langtidsledige, kvinder, ældre

— Trods en vanskelig budgetsituation i medlemsstaterne skal den nationale og europæiske støtte til unges og langtidslediges uddannelse og beskæftigelse bibeholdes og om

nødvendigt øges. Derfor må der i den nye finansieringsplan fra 2014 afsættes tilstrækkeligt med midler fra ESF og andre EU-fonde til ungdomsspecifikke initiativer.

- EØSU opfordrer til, at alle medlemsstater undersøger og i givet fald forbedrer mulighederne for at opnå støtte for unge uden beskæftigelse og langtidsledige, der søger en arbejds- eller uddannelsesplads. Det tilrådes ligeledes, at der i den henseende fastsættes relevante mål i de nationale reformprogrammer.
- EØSU fraråder, at der satses på for mange midlertidige og udsigtsløse løsninger i forbindelse med unges integration på arbejdsmarkedet: I stedet for usikre ansættelsesforhold og usikre kontrakter skal der gennemføres foranstaltninger, som sikrer, at tidsbegrænsede ansættelser og job med lav løn og ringe social sikring ikke bliver normen for unge.
- EØSU anbefaler, at medlemsstaterne lægger særlig vægt på at oprette inklusive overgangsarbejdsmarkeder, hvor der ved hjælp af offentlige midler oprettes et passende antal relevante ansættelser til at sikre, at de langtidsledige bevarer deres arbejdsvaner og forbedrer deres færdigheder og viden. Dette vil forebygge øget fattigdom blandt erhvervsaktive og sikre en blød overgang til det åbne arbejdsmarked, når krisen er overstået.
- Med hensyn til Kommissionens initiativ vedrørende praktikophold støtter EØSU en passende europæisk kvalitetsramme med det formål at fremme arbejdspladslæring med faste kontrakter. Gennem en længere periode har nogle medlemsstater med succes satset på et dobbelt lærlingssystem, der kombinerer almen og faglig uddannelse, og det bør undersøges om en delvis overførsel til andre lande er en mulighed.

2. Indledning

2.1 Rådet besluttede den 21. oktober 2010 at lade de nye beskæftigelsespolitiske retningslinjer gælde uforandret til 2014 med det formål at fokusere på gennemførelsen. Opdateringer skulle begrænses til et minimum.

2.2 I forbindelse med den årlige evaluering ifølge artikel 148, stk. 2, i EUF-traktaten benytter EØSU alligevel lejligheden til at komme ind på retningslinjernes gennemførelse:

- Med det formål at se på spørgsmålet om, hvorvidt de fastlagte mål kan opfyldes på baggrund af de aktuelle tendenser på arbejdsmarkedet og de nuværende påtvungne politiske præmisser for krisehåndteringen i EU.
- Derudover ses der først og fremmest nærmere på den stadig værre ungdoms- og langtidsarbejdsløshed, og der fremlægges yderst påkrævede politiske henstillinger i den henseende.

2.3 EØSU glæder sig over, at flere af udvalgets forslag⁽¹⁾ indgik i Rådets tekst ved den endelige udformning af retningslinjerne i 2010, men konstaterer samtidig, at der ikke blev taget højde for andre påpegede mangler. Udvalget vender derfor tilbage til enkelte centrale bemærkninger fra udtalelsen, der stadig er yderst relevante. Bl.a. blev det påpeget:

- At retningslinjerne set i lyset af krisen ikke i tilstrækkeligt omfang afspejler, at arbejdsløshedsbekæmpelsen har højeste prioritet.
- At de nye retningslinjer er præget af en tydelig svækket europæisk strategi, idet de ud over få europæiske hovedmål helt overlader det til medlemsstaterne at opstille de beskæftigelsespolitiske målsætninger.
- At der som supplement til målet for en overordnet beskæftigelsesfrekvens også bør opstilles kvantificerbare EU-mål for specifikke målgrupper som langtidsledige, kvinder, ældre arbejdstagere og unge.
- At det derudover er nødvendigt at tilføje kvantificerbare EU-krav for bl.a. ligestilling mellem kønnene, bekæmpelse af langtidsledighed, bekæmpelse af ansættelsesforhold uden social sikring, ungdomsarbejdsløshed og fattigdom blandt børn og unge.
- At retningslinjerne ikke indeholder konkrete udsagn om jobkvalitet.

2.4 I denne udtalelse fokuseres der på disse spørgsmål med udgangspunkt i de aktuelle tendenser på de europæiske arbejdsmarkeder under den aktuelle økonomiske krise.

3. Stadig mere anspændt arbejdsmarkedssituation som følge af krisen

3.1 Den finansielle krise udviklede sig til en grundlæggende økonomisk, gældsrelateret og social krise⁽²⁾. Fra officiel side konstateres det, at genopretningen af EU's økonomi er forbi. Også perspektiverne for arbejdsmarkedet er i stigende grad negative⁽³⁾. Krisens følger tilspidnes – ikke blot på grund af den økonomiske tilbagegang i mange EU-lande, men også fordi langt de fleste regeringer reagerer på den såkaldte gælds-krise – der bl.a. er opstået som følge af den omfattende deregulering af de finansielle markeder i de senere år – med en

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse om "Forslag til Rådets afgørelse om retningslinjer for medlemsstaternes beskæftigelsespolitikker – Del II i de integrerede retningslinjer for Europa 2020", ordfører: Wolfgang Greif (EUT C 21/66 af 21.1.2011).

⁽²⁾ EØSU har i en lang række udtalelser og ved forskellige lejligheder taget stilling til krisens følgevirkninger og de nødvendige tiltag til imødegåelse af disse. Bl.a. på fremtrædende vis i en erklæring fra EØSU's formand på plenarforsamlingen i december 2011, http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/di_ces20-2011_di_da.doc

⁽³⁾ Jf. bl.a. Kommissionens nyligt offentliggjorte efterårsprognose 2011-2013.

forstærket sparepolitik for på den måde at forsøge at berolige de finansielle markeder. I forbindelse med gennemførelsen af de nye regler for økonomisk styring i og uden for euroområdet fokuserer den kommende konsolidering i næsten alle EU-lande på en reduktion af de offentlige underskud med til dels omfattende besparelser i de offentlige udgifter, der er baseret på nedskæringer i de sociale udgifter og offentlige tjenester⁽⁴⁾. Denne politik reducerer beskæftigelsesmulighederne, ikke mindst for de grupper, som allerede er ugunstigt stillede.

3.2 På den baggrund vil Europa stå i en yderst anspændt situation på beskæftigelsesområdet i de kommende år. I den finansielle og økonomiske krises fjerde år forværres beskæftigelsesperspektiverne fortsat. På trods af en konjunkturforsænkende indsats som en umiddelbar reaktion på krisen samt en økonomisk genopretning i enkelte EU-lande steg **arbejdsløsheden** i EU fra 6,9 % til 9,4 % i perioden 2008-2011⁽⁵⁾.

3.3 Dermed er over 22 millioner EU-borgere arbejdsløse, men der er dog store forskelle EU-landene imellem: I 2. kvartal 2011 var der en spredning i **arbejdsløshedsprocenten** fra under 5,5 % i Østrig, Luxembourg og Nederlandene til over 14 % i Irland, Litauen, Letland og Grækenland og 21 % i Spanien. Unge rammes i endnu højere grad af arbejdsløshed. I flere lande – ikke kun i Sydeuropa – tilspidsede situationen sig på foruroligende vis under krisen: Arbejdsløshedsprocenten blev fordoblet i Spanien, Irland og – med et lavt udgangspunkt – også i Danmark. I de baltiske lande var der sågar tale om en tredobling. Kun i Tyskland og Luxemburg faldt arbejdsløsheden frem til 2010. På trods af den voksende arbejdsløshed kan det i visse lande også konstateres, at der er en stigning i antallet af ledige stillinger. På grund af den demografiske udvikling samt de vedvarende strukturforandringer kan det påregnes, at dette paradoks vil blive større i de kommende år.

— **Unge og lavtuddannede** blev i særlig høj grad ramt af arbejdsløshed under krisen. Begge grupper lå allerede inden krisen betydeligt over gennemsnittet.

— Arbejdsløshedsprocenten for personer med lavt **uddannelsesniveau** lå i 2. kvartal 2011 på 16,3 %, personer med en mellemlang eller højere uddannelse havde en arbejdsløshedsprocent på henholdsvis 8,6 % og 5,3 %.

— Såvel **mænd som kvinder i alle aldersgrupper** er ramt af stigende arbejdsløshed. Arbejdsløshedsprocenten lå i 2. kvartal 2011 på henholdsvis 9,4 % og 9,5 %. Mænds arbejdsløshedsprocent steg hurtigere i krisens første fase, idet mandsdominerede sektorer (f.eks. fremstillingsindustrien og byggesektoren) var hårdere ramt. I krisens anden fase

steg kvinders arbejdsløshedsprocent hurtigere, efterhånden som kvindedominerede sektorer (f.eks. servicesektoren og den offentlige sektor) blev påvirket, særligt som følge af de spareforanstaltninger, der blev iværksat.

— Indvandrede arbejdstagere, der allerede før krisen havde en større arbejdsløshedsprocent end gennemsnittet, rammes i uforholdsmæssig høj grad af en stigning i arbejdsløsheden. Deres arbejdsløshedsprocent lå i 2. kvartal af 2011 på 16,3 %.

— **Langtidsledigheden** (>12 måneder), der statistisk set var faldet kraftigt i en kort periode som en konsekvens af den stærkt stigende arbejdsløshed, lå i 2. kvartal af 2011 med et EU-gennemsnit på 43 % igen på samme niveau som før krisen. Lande, der blev ramt hårdt og tidligt af krisen (Spanien, Irland og de baltiske lande), kan notere en stor stigning i forhold til 2008. I den nærmeste fremtid vil denne gruppe vokse betydeligt på grund af den stagnerende efterspørgsel.

3.4 Set i lyset af, at **ungdomsarbejdsløsheden** allerede inden krisen havde nået et bekymrende omfang, har EØSU allerede påvist, at fænomenet nu har udviklet sig til et af de største problemer på det europæiske arbejdsmarked⁽⁶⁾. Ungdomsarbejdsløsheden steg generelt dramatisk og ligger for nærværende på knap 21 % i EU som helhed. Over 5 millioner unge (15-24 år) står i dag uden job eller uddannelsesplads, hvilket har enorme individuelle, samfundsmæssige og økonomiske følger. Ifølge aktuelle vurderinger foretaget af Eurofound opstår der omkostninger på over 100 mia. EUR om året som følge af de unges udelukkelse fra arbejdsmarkedet⁽⁷⁾. I Grækenland og Spanien er over 40 % af de unge arbejdsløse. I Letland, Litauen og Slovakiet er det næsten hver tredje.

— Bekymringen for ungdomsarbejdsløsheden skyldes to indikatorer: arbejdsløshedsprocenten⁽⁸⁾ og NEET-procenten, som begge er steget. **NEET**-indikatoren er særlig interessant, idet den giver et øjebliksbillede af gruppen af unge mellem 15-24 år, som **hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse**.

— Der er betydelige forskelle mellem medlemsstaterne: de lande, der klarer sig bedst, er Danmark, Nederlandene, Slovenien og Østrig med en andel, der ligger under 7 %, mens de lande, der klarer sig dårligst, er Italien og Bulgarien, der ligger på mellem 19,1-21,8 %. Gennemsnittet for EU27 lå i 2010 på 12,8 %. Krisen ser ud til at have forværret NEET-procenterne i navnlig Spanien, Irland, Litauen, Estland og Letland.

⁽⁴⁾ Vedrørende de sociale følger af den nye økonomiske styring se EØSU's udtalelse af 22.2.2012 om "De sociale konsekvenser af lovgivningen om den nye økonomiske styring", ordfører: Gabriele Bischoff (jf. s. 23 i denne EUT).

⁽⁵⁾ Med mindre andet er angivet er oplysningerne baseret på Den Europæiske Unions undersøgelse af arbejdsstyrken: (http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/labour_market/introduction) og vedrører 2. kvartal 2011. Aldersgruppen er som hovedregel de 15-64-årige.

⁽⁶⁾ Jf. kapitel 7 i EØSU's udtalelse om "Unge på vej", ordfører: Pavel Trantina, medordfører: Juan Mendoza Castro (EUT C 132/55 af 3.5.2011).

⁽⁷⁾ Omkostningerne ved de unges udelukkelse fra arbejdsmarkedet beløber sig ifølge de nyeste beregninger fra Eurofound til næsten 100 mia. EUR om året i EU.

⁽⁸⁾ Med henblik på at reducere mulige fordrejninger på grund af den høje andel af uddannelsessøgende unge, som ikke er erhvervsaktive, er der her tale om alle erhvervsaktive unge.

— **Unge, der forlader skolen for tidligt**, er en anden kategori med en høj arbejdsløshedsrisiko som følge af et ringe uddannelsesniveau. På trods af det faktum, at skolefrafaldet i visse lande (f.eks. Spanien, Portugal, Estland, Letland og Det Forenede Kongerige) er dalet under krisen, lå det europæiske gennemsnit for 2010 på 14,1 % stadig væsentligt over Europa 2020-målet om en andel på under 10 %⁽⁹⁾. Der er store forskelle landene imellem: I Portugal og Spanien ligger andelen på over 28 % og skolefrafaldet på Malta er på næsten 37 %, mens andelen i Slovakiet, Tjekkiet og Slovenien er under 5 %⁽¹⁰⁾.

3.5 Denne udvikling i arbejdsløshedsprocenterne afspejler sig også i **beskæftigelsesgraden**, som er faldet mærkbart under krisen. EU-gennemsnittet hos gruppen af 20-64-årige er faldet fra 70,5 % i 2008 til 68,9 % i 2. kvartal 2011. Allerede ved vedtagelsen af retningslinjerne i 2010 stod det klart, at det vil tage et helt årti at genvinde de godt 10 millioner arbejdspladser, der er gået tabt siden krisen begyndte. Situationen er stort set ikke blevet forbedret siden. EU-gennemsnittet afspejler kun en minimal vækst i beskæftigelsen mellem 2. kvartal 2010 og 2. kvartal 2011. Visse lande har oplevet en betydelig vækst gennem det seneste år (Estland, Litauen, Letland og Malta), i andre lande falder beskæftigelsen fortsat kraftigt (Grækenland, Bulgarien, Slovenien og Rumænien). Samlet set er EU-landene fortsat langt fra at opfylde det centrale Europa 2020-mål om en generel beskæftigelsesgrad på 75 % (for 20-64-årige)⁽¹¹⁾. Under den økonomiske krise rammes unge ikke blot i langt højere grad af arbejdsløshed end alle andre aldersgrupper, de må også leve med langt større fald i beskæftigelsen.

3.6 I tråd med udviklingen i Lissabon-perioden fortsatte den gradvise stigning i **deltidsbeskæftigelsen** under krisen. Med tydelige forskelle mellem landene steg EU-gennemsnittet for deltidsbeskæftigelse fra 17,6 % af den samlede beskæftigelse i 2. kvartal 2008 til 18,8 % i 2. kvartal 2011.

— **Kvinder** er klart overrepræsenterede inden for deltidsbeskæftigelse med et gennemsnit på 31,6 % i 2. kvartal 2011 sammenlignet med 8,1 % for mænd.

— Med en stigning i deltidsbeskæftigelsen i EU var **unge** arbejdstagere hårdere ramt af dette fænomen end gruppen af 24-54-årige og ældre arbejdstagere.

— Deltidsbeskæftigelsen steg også kraftigere blandt de **dårligst uddannede arbejdstagere**.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/priorities/smart-growth/index_en.htm

⁽¹⁰⁾ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/education/introduction>

⁽¹¹⁾ Jf. EMCO/28/130911/EN-rev3, s. 27 ff.

— Under krisen gør deltidsarbejde det muligt for arbejdstagerne at opretholde kontakten med arbejdsmarkedet og placerer dem i en god udgangsposition for overgangen til fuld beskæftigelse efter krisen.

— Under krisen steg andelen af **ufrivillig deltidsbeskæftigelse** imidlertid betydeligt⁽¹²⁾. I de lande, der er hårdest ramt af krisen (de baltiske lande, Spanien og Irland) steg andelen af ufrivillig deltidsbeskæftigelse mellem 2008 og 2010 betydeligt mere end gennemsnittet. I mange lande er deltidsbeskæftigelsen blandt kvinder fortsat høj, idet det er kvinderne, som tager hånd om børnepasning eller uarbejdsdygtige voksne.

3.7 I 2. kvartal 2007 nåede antallet af **tidsbegrænsede ansættelser** i EU et højdepunkt med 14,6 %. Datamaterialet fra EU's arbejdsstyrkeundersøgelse tæller også vikariansatte med i denne kategori, medmindre der foreligger en tidsmæssigt ubegrænset skriftlig ansættelseskontrakt⁽¹³⁾. Idet arbejdstagere med tidsbegrænsede kontrakter og vikariansatte var hårdt ramt af arbejdsløshed under krisen faldt deres andel til 13,5 % i 2. kvartal 2009. Den seneste stigning til 14,2 % i 2. kvartal 2011 viser, at der er en tendens til, at virksomhederne genansætter arbejdstagere på tidsbegrænsede kontrakter eller gennem brug af vikarbureauer. Dette afspejler ikke mindst arbejdsgivernes manglende tillid til opsvingets holdbarhed og deres bestræbelser på at reagere effektivt på situationen.

— Der er betydelige **forskelle landene imellem** med hensyn til tidsbegrænsede ansættelser. Mens der er tale om mindre end 5 % i nogle central- og østeuropæiske medlemslande som Rumænien, Bulgarien, Litauen og Estland har Portugal, Spanien og Polen en andel på 23-27 %.

— Sandsynligheden for at befinde sig i en tidsbegrænset ansættelse er klart størst blandt unge (15-24 år) arbejdstagere (42,2 % i 2010). Dette mønster gentager sig i stort set alle lande. Det er i en vis grad blevet almindeligt inden for mange erhverv, at **unges første job er midlertidigt** (Dette sker ofte på ufrivillig basis). Det er en af forklaringerne på den særligt alvorlige forværring af unges arbejdsmarkeds-situation under krisen.

— Derudover befinder 20 % af de **lavtuddannede** arbejdstagere sig i tidsbegrænsede ansættelsesforhold, en langt højere andel end for arbejdstagere med en mellemlang eller lang uddannelse (ca. 12-13 %).

⁽¹²⁾ Ufrivillig deltidsbeskæftigelse defineres som "værende ude af stand til at finde fuldtidsbeskæftigelse".

⁽¹³⁾ Det anbefales, at Eurostat fremover skelner mellem midlertidigt ansatte og vikariansatte.

— Andelen af arbejdstagere, som **ufrivilligt befinder sig i tidsbegrænsede ansættelsesforhold**, steg med ca. 2 % mellem 2008 og 2010. Dette fænomen er særlig udbredt i Litauen og Irland, to af de lande, som blev hårdest ramt af krisen, samt i Tjekkiet, Danmark og Storbritannien.

3.8 **Fattige arbejdstagere:** Eurostat-data for 2009 viser, at både arbejdstagere i tidsbegrænsede ansættelsesforhold og deltidsbeskæftigede, men også unge og enlige forældre har langt større risiko for at blive fattige arbejdstagere end fastansatte og fuldtidsbeskæftigede.

— **Unge arbejdstagere** (18-24 år) har en væsentlig højere risiko for at blive fattige arbejdstagere⁽¹⁴⁾ end gennemsnittet i befolkningsgruppen 25-64 år i flere EU-lande.

— På lignende vis rammes **enlige forsørgere**, som ofte er tvunget til at arbejde på deltid, og lavtuddannede arbejdstagere i uforholdsmæssigt stort omfang af såvel tidsbegrænset som deltidsbeskæftigelse, og disse grupper er også klart overrepræsenterede i kategorien lavtlønnet fuldtidsbeskæftigelse, hvilket afspejles i en højere andel af **fattige arbejdstagere**.

4. En stram økonomisk politik i hele EU tilspidser situationen på arbejdsmarkedet og gør det vanskeligt at opfylde de beskæftigelsespolitiske mål

4.1 Som følge af, at der iværksættes spareprogrammer på samme tid i EU, kan den selvforstærkende økonomiske nedgang fremskyndes og vækstperspektiverne kan forværres yderligere. Idet nogle lande samtidig ikke lægger tilstrækkelig vægt på strukturreformer, og der ikke skabes nye vækstmuligheder, har nedskæringerne en negativ indflydelse på den indenlandske efterspørgsel, der er den sidste konjunkturstøttende faktor, og resultatet er faldende skatteindtægter og stigende udgifter på det sociale område. Der er risiko for en yderligere stigning i de offentlige budgetunderskud og dermed en tiltagende handlingslammelse i stadig flere EU-landes økonomiske politik. Denne tilgang, hvor budgetkonsolideringen hovedsageligt baseres på besparelser, er dermed ikke kun betænkelig set ud fra et socialt perspektiv, strategien undergraver også muligheden for en fremtidsorienteret økonomisk genopretning. EØSU er dybt bekymret for, at krisen ikke kan overvindes med disse foranstaltninger, og at målene i EU's beskæftigelsesstrategi ikke vil kunne opfyldes.

4.2 EØSU gentager derfor sin opfordring til iværksættelse af endnu en europæisk økonomisk genopretningsplan med omfattende arbejdsmarkedspolitisk gennemslagskraft i en størrelsesorden på 2 % af BNP⁽¹⁵⁾. Ud over yderligere nationale investere-

ringer, der bør koordineres for at øge de beskæftigelsesmæssige virkninger, skal der udpeges europæiske investeringsprojekter. De planlagte udgifter bør i en størrelsesorden af 1 % gå til investeringer med en høj beskæftigelsesmæssig effekt, og derudover eksplicit målrettes mod arbejdsmarkedspolitiske tiltag, der alt efter den regionale arbejdsmarkedssituation i EU-landene kan antage forskellige former.

4.3 De offentlige budgetter vil ikke kunne finansiere alt fra bankredninger over sociale og innovative investeringer til erhvervsfremme. EØSU mener, at der, med henblik på en intelligent budgetkonsolidering, udover udgiftsbesparelser, som bør være socialt acceptable, er et tvingende behov for at finde nye indtægtskilder. Navnlig er det nødvendigt at styrke medlemsstaternes skattegrundlag. Det vil derudover være på sin plads at give sig i kast med en generel nytænkning af hele skattesystemet og i den forbindelse se nærmere på spørgsmålet om bidrag fra forskellige former for indtægter og formuer. Dette skal ske parallelt med en øget effektivitet og målrettethed i de offentlige udgifter.

4.4 EØSU har den holdning, at spareforanstaltningerne ikke må øge fattigdomsrisikoen og skærpe de uligheder, som allerede er blevet tydeligere i de seneste år. I alle foranstaltninger til overvindelse af krisen skal det sikres, at disse ikke modarbejder målet om at styrke efterspørgsel og beskæftigelse under og efter krisen samt afbøde krisens sociale følger. Medlemsstaterne skal i den forbindelse også være opmærksomme på, at foranstaltningerne til overvindelse af den økonomiske krise og statsgælds-krisen ikke bringer de offentlige investeringer i arbejdsmarkedspolitik og almen og faglig uddannelse i fare. EØSU kræver effektive sociale konsekvensanalyser for at undersøge, hvordan EU-målet om, at mindst 20 millioner mennesker skal hjælpes ud af fattigdom og social udstødelse inden 2020, kan opfyldes.

4.5 Spareforanstaltninger rammer i første række de personer hårdest, som er afhængige af offentlige overførselsindkomster, herunder personer med usikre ansættelsesforhold og andre udsatte grupper på arbejdsmarkedet. De grupper, som er hårdest ramt af arbejdsløshed, er i hovedreglen også dem, der har en vanskelig og begrænset adgang til støtte. Derfor er der behov for tilstrækkelige, effektive og bæredygtige sociale sikkerhedsnet, hvor der i særlig grad tages højde for de hårdest ramte og mest udsatte grupper på arbejdsmarkedet (bl.a. unge, indvandrere, romaer, handicappede, enlige mødre og lavtuddannede).

4.6 Hvad angår de udfordringer, som arbejdsmarkederne vil komme til at stå over for som følge af aldringen i Europa, har EØSU for nylig taget stilling til dette spørgsmål og konstateret, at langt den mest effektive strategi består i den bedst mulige udnyttelse af det eksisterende beskæftigelsespotentiale. Dette

⁽¹⁴⁾ Mindre end 60 % af den ækvivalerede medianindkomst for husstande.

⁽¹⁵⁾ Jf. punkt 3.1 i EØSU's udtalelse om "Beskæftigelsestopmødets resultater", ordfører: Wolfgang Greif (EUT C 306/70 af 16.12.2009).

kan kun realiseres ved at føre en målrettet vækstpolitik og en politik, som øger mulighederne for deltagelse på arbejdsmarkedet. Den rækker fra at udforme arbejdslivet på en måde, så det imødekommer ældre arbejdstagers behov, styrke uddannelse og videreuddannelse, skabe produktive arbejdspladser af høj kvalitet og til at sikre stærke socialsikringsystemer samt omfattende foranstaltninger til forening af arbejde og familieliv m.m. ⁽¹⁶⁾. Derudover skal det økonomiske potentiale i "seniormarkedet" ("Silver Economy") udnyttes fuldt ud.

5. Beskæftigelse af unge og langtidsledige: krav og henstillinger

5.1 Fastsættelse af ambitiøse EU-mål for unges beskæftigelse

5.1.1 I de eksisterende retningslinjer findes en indikator for en reduktion af antallet af unge, der hverken er i beskæftigelse eller under almen eller faglig uddannelse (NEET). Ganske vist har medlemsstaterne truffet foranstaltninger, som er diversificerede med udgangspunkt i de enkelte NEET-grupperes forskellige karakteristika, og som også fokuserer på særligt udsatte grupper ⁽¹⁷⁾, men alligevel mangler der fortsat konkrete mål for bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden og forbedring af beskæftigelsessituationen for unge. **EØSU gentager sin opfordring til, at dette centrale punkt i retningslinjerne i langt højere grad skal fremhæves, først og fremmest ved at supplere med kvantificerbare EU-mål for beskæftigelsen blandt unge: særligt 1) et mål for en væsentlig reduktion af ungdomsarbejdsløsheden og 2) en maksimal frist på fire måneder for aktivering af unge, som søger beskæftigelse eller læreplads.** Det har under alle omstændigheder givet beskedne resultater at overlade opstillingen af specifikke mål for unges beskæftigelse til medlemsstaterne. Kun enkelte lande har indarbejdet sådanne mål i deres nationale reformprogrammer ⁽¹⁸⁾.

5.2 Medlemsstaterne skal konsekvent håndhæve "ungdomsgarantien" på NEET-området

5.2.1 EØSU glæder sig over, at udvalgets opfordring til at medlemsstaterne sikrer, at alle unge, skal være i beskæftigelse, fortsætte deres uddannelse eller deltage i tiltag til aktivering og integration på arbejdsmarkedet inden for fire måneder efter en afsluttet uddannelse, er blevet indarbejdet i flagskibsinitiativet "Unge på vej" i form af forslaget om en "ungdomsgaranti" ⁽¹⁹⁾. **EØSU bakker i den henseende fuldt og helt op om Kommissionens opfordring til, at medlemsstaterne straks skal kortlægge de relevante barrierer. Inden for rammerne af de nationale reformplaner skal der udformes konkrete**

foranstaltninger med det formål at udrydde disse barrierer.

I den forbindelse vil det i mange lande være nødvendigt at udbygge den specifikke støtte, som ydes af offentlige arbejdsformidlinger, og ugunstigt stillede grupper (først og fremmest med indvandrer- og romabaggrund) skal vies særlig opmærksomhed.

5.2.2 Medlemsstaterne skal i den forbindelse også sikre en effektiv gennemførelse af de generelle prioriteter i beskæftigelsesretningslinjerne på ungdomsområdet og fastsætte tilsvarende ambitiøse retningslinjer og mål, herunder afbalancerede tiltag til øget fleksibilitet og sikkerhed, fremme af arbejdskraftens mobilitet, etablering af passende sociale sikringsystemer til sikring af overgangen til arbejdsmarkedet samt støtte til iværksætter og passende rammebetingelser til bevarelse og oprettelse af arbejdspladser, navnlig også i forhold til SMV'er.

5.3 Flere EU-midler og lettere adgang til EU-midler til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed og langtidsledighed

5.3.1 Med henblik på at sænke ungdomsarbejdsløsheden og langtidsledigheden på kort sigt opfordrer EØSU til, at der iværksettes særskilte foranstaltninger inden for social-, uddannelses- og arbejdsmarkedspolitikkerne, navnlig også i tider med vanskelige budgetforhold. I det aktuelle initiativ "Muligheder for unge" har Kommissionen således fremhævet, at "det er nødvendigt med hurtig og ubureaukratisk bistand i først og fremmest de lande, der er hårdest ramt af ungdomsarbejdsløshed" ⁽²⁰⁾ ⁽²¹⁾. **Medlemsstater, der står i en særlig vanskelig arbejdsmarkedssituation, hvad angår ungdomsbeskæftigelse og langtidsledighed, og som for nærværende samtidig skal overholde restriktive budgetkrav, skal have lettere adgang til EU-fondsmidler især til foranstaltninger, der er i tråd med "ungdomsgarantien", og investeringer til skabelse af arbejdspladser.** Det er nødvendigt med såvel pragmatiske og fleksible fremgangsmåder og forenklet forvaltning af støtten samt et midlertidigt bortfald af kravet om national medfinansiering ved støtte fra ESF og andre EU-fonde.

5.4 Passende midler til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed og langtidsledighed i det nye EU-budget

5.4.1 EØSU har allerede understreget vigtigheden af, at man, på trods af den nye prioritering i de offentlige budgetter, som er blevet en nødvendighed i alle EU-stater som følge af den økonomiske krise, bibeholder og om nødvendigt forøger den nationale og europæiske støtte til unges og langtidslediges uddannelse og beskæftigelse ⁽²²⁾. **EØSU kræver derfor, at**

⁽¹⁶⁾ EØSU-udtalelse om "Det europæiske arbejdsmarkeds fremtid – jagten på et effektivt svar på den demografiske udvikling", ordfører: Wolfgang Greif (EUT C 318/1 af 29.10.2011).

⁽¹⁷⁾ "Young People and NEETs in Europe: first findings" – EUROFOUND – EF1172EN <http://www.eurofound.europa.eu/pubdocs/2011/72/en/1/EF1172EN.pdf>.

⁽¹⁸⁾ Kun fire lande (Belgien, Tjekkiet, Bulgarien og Estland) opstillede i 2011 nationale mål for bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden i deres nationale reformplaner.

⁽¹⁹⁾ "Unge på vej", COM(2010) 477 final, kapitel 5.4.

⁽²⁰⁾ Jf. forslag fra Kommissionen under det aktuelle initiativ "Muligheder for unge", COM(2011) 933 final.

⁽²¹⁾ I retningslinje 7, Rådets afgørelse 2010/707/EU.

⁽²²⁾ Jf. EØSU's udtalelse om "Unge på vej" (EUT C 132/55 af 3.5.2011) og kapitel 8 i EØSU's udtalelse om "Krisen, uddannelse og arbejdsmarkedet", ordfører: Mario Soares (EUT C 318/50 af 29.10.2011).

der i det nye finansielle overslag fra 2014 afsættes tilstrækkelige ESF-midler til initiativer rettet mod unge og langtidsledige⁽²³⁾. Derudover mener EØSU, at det bør undersøges, hvordan de andre EU-fonde kan anvendes til foranstaltninger til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed og langtidsledighed.

5.5 Bedre adgang til støtte for arbejdsløse unge og langtidsledige

5.5.1 EU-medlemsstaterne udviser store forskelle, hvad angår adgangen til og omfanget af sociale sikringsydelser, ikke kun for unge. I de beskæftigelsespolitiske retningslinjer blev medlemsstaterne helt korrekt opfordret til at foretage en tilpasning af deres socialsikringssystemer, således at der ikke opstår sikkerhedsmangler på et mere fleksibelt arbejdsmarked. Dette vedrører alle aldersgrupper i samme omfang. EØSU mener, at problemstillingen vedrørende unges stærkt begrænsede adgang til støtte i tilfælde af arbejdsløshed i mange medlemsstater, ikke hidtil er blevet behandlet indgående nok⁽²⁴⁾. Nogle lande har under visse betingelser forbedret adgangen til arbejdsløshedsydelser for ugunstigt stillede grupper – hermed også unge – under krisen. Disse foranstaltninger var imidlertid tidsbegrænsede, eller de risikerer at blive afskaffet inden for rammerne af planlagte spareprogrammer.

5.5.2 EØSU opfordrer til, at alle medlemsstater undersøger og i givet fald forbedrer mulighederne for at opnå støtte for unge uden beskæftigelse og langtidsledige, der er villige til at arbejde, og som søger en arbejds- eller uddannelsesplads. Det tilrådes ligeledes, at der i den henseende fastsættes tilsvarende mål i de nationale reformprogrammer. Dette ville være et vigtigt bidrag til imødegåelse af den vanskelige situation, som mange unge befinder sig i ved overgangen til arbejdsmarkedet.

5.6 Bekæmpelse af usikre ansættelsesforhold og ikke-regulerende arbejdsforhold i forbindelse med lærepladser og praktikophold

5.6.1 Blandt de 15-24-årige er det ikke blot arbejdsløshedspcenten, som er dobbelt så høj som hos voksne; det samme gælder for procentdelen af usikre ansættelsesforhold (i enkelte lande over 60 %), omfanget af ikke-regulerede lærepladser og praktikophold (først og fremmest i Sydeuropa⁽²⁵⁾) samt antallet

⁽²³⁾ Således opfordrer EØSU til, at mindst 40 % af ESF-midlerne afsættes til fremme af beskæftigelsen samt den erhvervsmæssige mobilitet, hvor foranstaltninger for unge i høj grad ville stå centralt i de lancerede projekter. Jf. EØSU's udtalelse om "Den Europæiske Socialfond" (jf. s. 82 i denne EUT), ordfører: Xavier Verboven, medordfører Miguel Angel Cabra de Luna, punkt 1.5 og 4.1.2.

⁽²⁴⁾ Data for arbejdsstyrken (Eurostat) viser et gennemsnit i EU27 på tre gange lavere arbejdsløshedsydelser for unge (15-24 år) end for andre grupper, og der er ikke sket nogen vedvarende forbedringer under krisen.

⁽²⁵⁾ Problemet er mindre i de nordeuropæiske lande, som har mange års praktisk erfaring med regulerede relationer mellem uddannelsessøgende, uddannelsesinstitutioner og arbejdsgivere. Det samme gælder for de lande, hvor der findes et veludbygget og afprøvet såkaldt dobbeltlæringsystem (Tyskland og Østrig).

af unge, som arbejder i job på et lavere niveau end deres oprindelige uddannelse. EØSU fraråder, at der sættes på for mange midlertidige og udsigtsløse løsninger ved integrationen på arbejdsmarkedet: I stedet for usikre ansættelsesforhold og usikre kontrakter skal der gennemføres foranstaltninger, som sikrer, at tidsbegrænsede ansættelser og job med lav løn og ringe social sikring ikke bliver normen for unge.

5.6.2 EØSU har i talrige udtalelser taget stilling til de nødvendige indsatsområder for tilpasninger på området uddannelse og kvalifikationer, også for at sikre, at unge får en uddannelse, som efterspørges på arbejdsmarkedet⁽²⁶⁾. Med det formål at imødegå eksisterende skel mellem udbud og efterspørgsel på arbejdsmarkedet, der bl.a. er forårsaget af utilstrækkelige kvalifikationer, begrænset geografisk mobilitet eller utilstrækkelige lønvilkår⁽²⁷⁾ er det nødvendigt, at uddannelsesinstitutionerne også lader arbejdsmarkedets behov indgå i overvejelserne omkring en tilpasning af læseplanerne. Samtidig må arbejds-giverne udvide rekrutteringskanalerne i forbindelse med ansættelse af nye medarbejdere, og myndighederne skal investere i effektive, aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger. Også de uddannelsessøgende selv har et ansvar med henblik på de fremtidige beskæftigelsesmuligheder.

5.6.3 Med hensyn til Kommissionens initiativ vedrørende praktikophold støtter EØSU en passende europæisk kvalitetsramme, som også bør markedsføres blandt virksomhederne, således at disse tilbyder arbejdspladslæring med gensidigt bindende kontrakter, også til lavtuddannede unge. Det dobbelte læringsystem, som kombinerer almen og faglig uddannelse, giver gode resultater i flere lande, og det bør undersøges om en delvis overførsel til andre lande er en mulighed.

5.7 Grundlæggende principper for bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden

5.7.1 EØSU foreslår foranstaltninger til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden i tråd med følgende principper: forbedring af de unges beskæftigelsesevne gennem reformer af det almene og faglige uddannelsessystem, som fører til en bedre overensstemmelse mellem kvalifikationer og erhvervslivets behov, herunder partnerskaber mellem skoler, erhvervsliv og arbejdsmarkedets parter; aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger, herunder bedre støtte til og incitamenter for de unge til at tage et arbejde; gennemgang af virkningerne af lovgivning om sikkerhed i beskæftigelsen; fremme af iværksætterånden hos unge.

⁽²⁶⁾ Jf. EØSU's udtalelse om "Modernisering af Europas videregående uddannelser" (jf. s. XX i denne EUT), EØSU's udtalelse om "Beskæftigelse af unge, tekniske kvalifikationer og mobilitet" (EUT C 68/11 af 6.3.2012), ordfører: Dorte Andersen og EØSU's udtalelse om "Videregående erhvervsuddannelser" (EUT C 68/1 af 6.3.2012), ordfører: Vladimíra Drbalová.

⁽²⁷⁾ Jf. COM(2011) 933 final: Initiativet "Muligheder for unge".

5.8 Håndtering af langtidsledighed og tabt kontakt med arbejdsmarkedet

5.8.1 Den fortsatte kriserelaterede stagnation i efterspørgslen efter arbejdskraft fører til en stigning i langtidsledigheden, hvilket resulterer i alvorlige problemer med integrationen på arbejdsmarkedet og stigende fattigdom blandt erhvervsaktive. EØSU anbefaler, at medlemsstaterne gør en særlig indsats for at oprette inklusive overgangsarbejdsmarkeder, hvor der ved hjælp af offentlige midler oprettes et passende antal relevante ansættelser. Dermed sikres det, at de langtidsledige bevarer deres arbejdsvaner og forbedrer deres ekspertise. Dette vil forebygge øget fattigdom blandt erhvervsaktive og sikre en blød overgang til det åbne arbejdsmarked, når krisen er overstået.

Bruxelles, den 22. februar 2012

Staffan NILSSON
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
